

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา
People's Participation in Conservation Tourism Management:
A Case Study of Klong Dan Floating Market, Songkhla Province.

วรารพร กาญจนคลอด¹ พิชญุตม์ เพ็ญมาศ² และ เพ็ญพิศ ศรีประเสริฐ³
Waraporn Kanjanaklod¹ Pitchayut Penmas² and Piangpis Sriprasert³

^{1,2}สังกัด (สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³สังกัด (สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช3

*Corresponding author. E-mail: penmas_p@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตลาดน้ำคลองแดน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถามประชาชนทั่วไปจำนวน 400 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดนโดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.99 (S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ในองค์ประกอบ (1-4) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 (S.D. = 0.47) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์เท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.54), ค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.52) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ค่าเฉลี่ย 3.89 (S.D. = 0.51)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Abstract

The objectives of this research are to study the level of people's participation in conservation tourism management : Klong Dan Floating Market, Songkhla Province. This quantitative research uses questionnaires to collect data from 400 people in Klong Dan Floating Market. Descriptive and inferential statistics were used. (Percentage, Frequency Distribution, Mean, Standard Deviation)

The results showed that people have a level of participation in ecotourism management of Klong Dan floating market, that averages at the high level of 3.99 (SD = 0.38). Most of the people participate in decision making, with an average of 4.11 (S.D. = 0.47), followed by participation in practice. The aspect of participation in the area of benefits is equal to the average 3.99 (S.D. = 0.54), the average 3.99 (S.D. = 0.52) and the participation in the evaluation, the average of 3.89 (S.D. = 0.51)

Keywords: People's Participation Management Conservation Tourism

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจ และเป็นที่ยอมรับกันเกือบทุกประเทศ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตจนกลายมาเป็นอุตสาหกรรมหลักในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน การแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมมาก โดยนำมาเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ หรือบริการเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) (นิตยสารส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันเศรษฐกิจไทย, 2560) ซึ่ง John Hawkins (2007) ได้ให้คำจำกัดความไว้ในหนังสือชื่อ The Creative Economy : How People Make Money From Ideas ว่าคือ “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์” สาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่ CE จะเรียกว่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries หรือ CI) ซึ่งหมายถึง กลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นวัตถุดิบสำคัญ ซึ่งนั่นเป็นการพัฒนากระบวนการใหม่ กำลังขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของซึ่งมีความรัก ความหวงแหน การพึ่งพิง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เข้ามามีส่วนร่วมร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อจะคงความสมบูรณ์ต่อไป

ชุมชนคลองเตมามีพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ลาดคลองเป็นสายหลักในการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพโดยมีลาดคลองขนาดใหญ่กั้นระหว่างอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ในอดีตคลองสายนี้เป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำที่ได้รับความนิยมสูงสุดในลุ่มทะเลสาบสงขลาเพราะคนในแถบนี้ทั้งสงขลา นครศรีธรรมราช และพัทลุง ล้วนใช้คลองสายนี้ เพื่อการเดินทาง และติดต่อค้าขายระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม หลังจากพัฒนาถนนหนทางจนมีความสะดวกสบายมากขึ้นตามลำดับ คลองเตมิจึงถูกลดความสำคัญลงเรื่อย กลายเป็นชุมชนริมคลองเล็ก ที่ไร้ชีวิตชีวา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเตมียามที่จะพลิกฟื้นคลองเตมให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยร่วมกับคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยจังหวัดสงขลา จัดตั้งโครงการพัฒนาชุมชนวิถีพุทธคลองเตม โดยย้อนอดีตอันรุ่งเรืองของคลองเตมว่า เปรียบเสมือนศูนย์กลางทำน้ำ หรือคลอง 3 แห่ง ที่เชื่อมการจราจรทางน้ำถึง 3 จังหวัด คือ สงขลา นครศรีธรรมราช และพัทลุงทำให้ชุมชนแห่งนี้เปรียบเสมือนท่าเลทอง หรือชุมทางการค้าขนาดใหญ่ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และปัจจุบันชุมชนตลาดคลองเตมได้เปลี่ยนสถานะจาก“ท่าเลทอง” กลายเป็น “ชุมชนชายขอบ” ที่ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานล้าหลังเพราะไม่มีระบบประปา รถประจำทาง โทรศัพท์ ฯลฯ จุดด้อยเหล่านี้กลับส่งผลทางบวกด้านการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาให้เป็นจุดแข็งได้อย่างดีเยี่ยม เพราะนามาสู่วิถีชีวิตแบบ “พอเพียง” ที่ยังอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบโบราณไว้ได้อย่างดีเยี่ยม ตลาดคลองเตมยังเต็มไปด้วยเรือนไม้อายุตั้งแต่ 50-100 ปี มุ่งด้วยกระเบื้องดินเผาแผ่นบางจากเกาะยอ หรือศาลาคร่อมสะพานไม้ข้ามคลอง เส้นทางหลักเข้าสู่วัดคลองเตมที่แสนสมณะ โดยทางวัดตั้งใจเก็บสะพานเก่าไว้แทนการสร้างสะพานใหม่ให้รถยนต์วิ่งข้ามได้ หรือแม้กระทั่งเรือนไม้พื้นถิ่นตามแบบฉบับของเรือนปักษ์ใต้ที่ยังยืนท่าแดดลมฝนอยู่อย่างน่าตื่นตาตื่นใจจากประเด็นดังกล่าวจึงทำให้เกิดความสนใจในการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการทำวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของตลาดน้ำคลองเตม เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายด้าน เช่น ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต สินค้าของร้านค้า และสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองเตม จังหวัดสงขลา โดยคาดว่าผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา คือ ประชาชนทั่วไปในตลาดน้ำคลองแดนจังหวัดสงขลา จำนวน 10,640 คน (ที่มา : ประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำคลองแดน เดือนตุลาคม 2560) สำหรับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเพื่อทำการวิจัยซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนในตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา โดยที่จำนวนที่จะนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เท่ากับ 400 ราย โดยใช้สูตรของ Yamane (1976) ที่ระดับในทางสถิติ 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 เพศ จำแนกเพศชาย เพศหญิง มีระดับข้อมูลแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)
- 1.2 อายุ มีลักษณะคำถามแบบเลือกได้หลายคำตอบ มีระดับการวัดข้อมูลแบบเรียงลำดับ (Ordinal Scale)
- 1.3 ระดับการศึกษา มีลักษณะคำถามแบบเลือกได้หลายคำตอบ มีระดับการวัดข้อมูลแบบเรียงลำดับ (Ordinal Scale)

- 1.4 อาชีพ มีลักษณะคำถามแบบเลือกได้หลายคำตอบ มีระดับการวัดข้อมูลแบบเรียงลำดับ (Nominal Scale)

ตอนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์มาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา โดยหาความถี่ และร้อยละ เพื่อทำการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษากรณีตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทำการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของแต่ละเกณฑ์ของเบสต์ (John W. Best 1959 : 179-187)

4.21-5.00	แสดงว่า อยู่ในระดับมากที่สุด
3.41-4.20	แสดงว่า อยู่ในระดับมาก
2.61-3.40	แสดงว่า อยู่ในระดับปานกลาง
1.81-2.60	แสดงว่า อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.80	แสดงว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 รองลงมาอายุ 20-30 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมาคือโสด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.25 และสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ด้านอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาธุรกิจส่วนตัว จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 และอาชีพอื่น ๆ (ระบุ) ชาวประมง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และมากกว่า 25,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ
	(ค่าเฉลี่ย)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.11	0.47	มาก
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.99	0.54	มาก
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.99	0.52	มาก
ร่วมประเมินผล	3.89	0.51	มาก
รวม	3.99	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดนโดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.99 (S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ในองค์ประกอบ (1-4) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 (S.D. = 0.47) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์เท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.54), ค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.52) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ค่าเฉลี่ย 3.89 (S.D. = 0.51)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย	(S.D.)	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำคลองแดน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น	4.35	0.60	มาก
2. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำคลองแดน เช่น การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน การร่วมมือของคนในชุมชน เป็นต้น	4.05	0.62	มาก
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำคลองแดน	3.96	0.64	มาก
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การจัดงานหรือกิจกรรม การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น	4.31	0.67	มาก
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำคลองแดน	4.10	0.66	มาก
6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในตลาดน้ำคลองแดน	4.03	0.69	มาก
7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอวิธีการดูแลรักษาทรัพยากรสมบัติของตลาดน้ำคลองแดน	3.98	0.70	มาก
รวม	4.11	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 4.11 (S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำคลองแดน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับมากที่ค่าเฉลี่ย = 4.35 (S.D. = 0.60) รองลงมาการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การจัดงานหรือกิจกรรม การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ค่าเฉลี่ย = 4.31 (S.D. = 0.67) และ การมีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำคลองแดนที่ค่าเฉลี่ย 3.96 (S.D. = 0.64)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาตลาดน้ำคลองแดน	3.99	0.74	มาก
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับตลาดน้ำคลองแดนที่ได้กำหนดไว้	3.93	0.71	มาก
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดนกับนักท่องเที่ยวและบุคคลภายนอกได้รับทราบ	3.96	0.73	มาก
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำกลุ่มหรือเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีขึ้นในตลาดน้ำคลองแดน	3.96	0.70	มาก
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนปัจจัยเพื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีขึ้นในตลาดน้ำคลองแดน เช่น เงิน สิ่งของ แรงงาน เป็นต้น	4.07	0.68	มาก
6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยและป้องกันทรัพย์สินในตลาดน้ำคลองแดน	4.03	0.70	มาก
7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและความสวยงามเป็นระเบียบภายในชุมชน	4.01	0.69	มาก
รวม	3.99	0.54	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าโดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนปัจจัยเพื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีขึ้นในตลาดน้ำคลองแดน เช่น เงิน สิ่งของ แรงงาน ที่ค่าเฉลี่ย = 4.07 (S.D. = 0.68) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยและป้องกันทรัพย์สินในตลาดน้ำคลองแดน ที่ค่าเฉลี่ย 4.03 (S.D. = 0.70) และการได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาตลาดน้ำคลองแดน ที่ค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.74)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ค่าเฉลี่ย	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ท่านได้ใช้ประโยชน์ตลาดน้ำคลองแดนเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ	4.25	0.67	มาก
2. ท่านได้ใช้ประโยชน์ตลาดน้ำคลองแดนเป็นที่เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และวิถีชีวิตชุมชนริมคลอง	4.07	0.62	มาก
3. ท่านได้ใช้ประโยชน์ตลาดน้ำคลองแดนเป็นแหล่งซื้ออาหารและสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น	3.95	0.67	มาก
4. ท่านได้ใช้ประโยชน์ตลาดน้ำคลองแดนเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ	3.89	0.69	มาก
5. ท่านได้รับประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.90	0.71	มาก
6. ท่านได้รายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดน้ำคลองแดน	3.88	0.74	มาก
รวม	3.99	0.52	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าโดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมกับการได้ใช้ประโยชน์ตลาดน้ำคลองแดนเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.25 (S.D. = 0.67) รองลงมาคือ การได้ใช้ประโยชน์ตลาดน้ำคลองแดนเป็นที่เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตชุมชนริมคลอง ที่ค่าเฉลี่ย 4.07 (S.D. = 0.62) และ ท่านได้ใช้ประโยชน์ตลาดน้ำคลองแดนเป็นแหล่งซื้ออาหารและสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น ที่ค่าเฉลี่ย 3.95 (S.D. = 0.67)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ค่าเฉลี่ย	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดน	3.91	0.71	มาก
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพสินค้าจากร้านค้าและธุรกิจต่าง ๆ ที่มีในตลาดน้ำคลองแดน	3.89	0.73	มาก
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบในทางที่ดีและไม่ดีต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน	3.91	0.68	มาก
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบในทางที่ดีและไม่ดีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน	3.87	0.68	มาก
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามการทำงานของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำคลองแดน	3.88	0.68	มาก
6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของตลาดน้ำคลองแดนให้สะอาด สวยงาม	3.92	0.67	มาก
รวม	3.89	0.51	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าโดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.89 (S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมกับการได้มีส่วนร่วมในการประเมินการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของตลาดน้ำคลองแดนให้สะอาด สวยงามมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 3.92 (S.D. = 0.67) รองลงมาคือ การได้มีส่วนร่วมในการประเมินการปฏิบัติงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดน และการได้มีส่วนร่วมในการประเมินสิ่งที่ส่งผลกระทบในทางที่ดีและไม่ดีต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ที่ค่าเฉลี่ย 3.91 (S.D. = 0.71), 3.91 (S.D. = 0.68) และ มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพสินค้าจากร้านค้าและธุรกิจต่าง ๆ ที่มีในตลาดน้ำคลองแดน ที่ค่าเฉลี่ย = 3.89 (S.D. = 0.73)

อภิปรายผลการวิจัย

สำหรับงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา สรุปผลได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 รองลงมาอายุ 20-30 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมาคือโสด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.25 และสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 ด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ด้านอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาธุรกิจส่วนตัว จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 และอาชีพอื่น ๆ (ระบุ) ชาวประมง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และมากกว่า 25,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดนโดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.99 (S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ในองค์ประกอบ (1-4) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 (S.D. = 0.47) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์เท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.54), ค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.52) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ค่าเฉลี่ย -3.89 (S.D. = 0.51) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร ดอกบุญนาค ฐาปนกร ทองคานูช (2556) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว นั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของการจัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านวางแผน การประชุมนโยบายหรือแสดงความเห็นต่าง ๆ ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นชุมชนจะมีส่วนร่วมแค่การแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ ต้องการหรือไม่ต้องการ แต่ไม่ได้เข้ามาส่วนในการวางแผนคิดนโยบาย หรือการจัดการมากแต่อย่างใด และด้านบุคลากร ประชาชนหรือคนในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมมากแต่ในส่วนของการจัดการด้านกฎเกณฑ์ทางการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุกนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ไม่ได้มีการวางแผนกฎเกณฑ์ที่ตายตัว

และผลงานวิจัยของณภัทร ขุนทรง (2558) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนการจัดการตลาดน้ำตลาดน้ำขวัญเรียม ผลการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำขวัญเรียมมีทรัพยากรทางวัฒนธรรม เนื่องจากในพื้นที่มีคลองแสนแสบไหลผ่านและตั้งอยู่ระหว่างวัดท่าเพ็ญเหนือและวัดบางเพ็งใต้ ตลาดน้ำขวัญเรียม เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2555 ดำเนินการโดยภาคเอกชน นำโดยคุณเชาว์ผลิต เมธยะประภาส ซึ่งได้หยิบยกเอาเรื่องราวจากนวนิยายเรื่อง “แผลเก่า” ที่มีตัวละครเอก “ขวัญและเรียม” มาเป็น จุดขายและเป็นชื่อตลาดน้ำแห่งนี้ โดยตลาดน้ำขวัญเรียมมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่ปี 2555 เรื่อยมาจนถึงปี 2559 มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ การตักบาตรพระทางน้ำ การล่องเรือชมวิถีชีวิต การแสดงทางศิลปวัฒนธรรม และการจัดแสดงสัตว์นานาชนิด ตลาดน้ำขวัญเรียมมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 3 ด้าน ได้แก่ 1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว 2. การประชาสัมพันธ์ และ 3. สิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนชราและผู้พิการ แต่ทั้งพบว่า

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่งนั้นเกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะคลองแสนแสบ นอกจากนี้ชุมชนยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรกับตลาดน้ำของเอกชนแห่งนี้ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำขวัญเรียมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารงานที่ให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะทางและนโยบายในการพัฒนาตลาดน้ำอย่างต่อเนื่องในอนาคต

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

สำหรับงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดนโดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.99 (S.D. = 0.38) ทุกด้าน ดังนั้นควรพิจารณาถึงในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลกับตลาดน้ำ และชุมชนต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในด้านความคาดหวัง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยว เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ศึกษาทางด้านของประชาชนในบริเวณตลาดน้ำคลองแดนเพียงด้านเดียว ควรจะศึกษาในด้านของนักท่องเที่ยวเพื่อจะได้ทราบว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความคาดหวัง ความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. หากจะพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้อยู่ในระดับสากล ควรทำวิจัยเพิ่มเติมกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักท่องเที่ยวต่างจังหวัด นักเรียน นักศึกษา และบริษัทนำเที่ยว เพื่อจะได้รับทราบมุมมองที่หลากหลาย จะสามารถนำไปพัฒนาให้ครบทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รัชชช. (2561). *แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี.
- คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณภัทร ขุนทรง (2558). *ตลาดน้ำขวัญเรียมกับการท่องเที่ยว*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพร ดอกบุญนาค. (2556). *ศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วมด้านการจัดการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ชุมชนในเทศบาลตำบลพิมาย อำเภอยะผา จังหวัดนครราชสีมา*. ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2556, จาก <http://nsru.ac.th/>
- นิตยสารส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันเศรษฐกิจไทย. (2560). Creative Thailand. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.tcdc.or.th/creativethailand/article/Magazine/>
- John Hawkins. (2007). *The Creative Economy: How People Make Money From Ideas*. Penguin Book Ltd., London, England.
- John W. Best. (1959). *Research in Education*. 2 nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Taro Yamane, T. (1976). *Statistics, Introductory Analysis*. 3 rd ed New York Harper and Row. United Nation, Popular Participation in Decision Making for Development, (New York :United Nations Publication, 1975)